

KARA ŚMIERCI WEDŁUG KATECHIZMU

Papież Franciszek zmienił paragraf 2267 Katechizmu Kościoła Katolickiego na temat kary śmierci. Widnieje w stwierdzenie, wedle którego Kościół katolicki w świetle Ewangelii naucza, że kara śmierci jest niedopuszczalna, ponieważ jest zamachem na nienaruszalność i godność osoby. Dlatego z determinacją angażuje swoje wysiłki na rzecz jej zniesienia na całym świecie.

Zmianę w Katechizmie Ojciec Święty zaaprobował specjalnym re-skryptem, do którego zastał dołączony list prefekta Kongregacji Nauki Wiary zaadresowany do biskupów całego świata (z datą 1 sierpnia 2018 roku) wyjaśniający, że nowe sformułowanie paragrafu 2267 nie oznacza sprzeczności z wcześniejszym nauczaniem, lecz wyraża jego rozwój doktrynalny.

Warto w tym miejscu uświadomić sobie fakt, że kwintesencję nauczania na temat kary śmierci rozważanej w kontekście uprawnionej obrony zawierał Katechizm Kościoła Katolickiego, promulgowany przez Jana Pawła II. Publikacji Katechizmu towarzyszyła konstytucja apostolska *Fidei depositum* z 11 października 1992 roku. Jednakże trzy lata później – po wydaniu encykliki *Evangelium vitae* (25 marca 1995 roku) – na życzenie Papieża wprowadzono korektę dotyczącą kary śmierci. Przeredagowano trzy paragrafy: 2265, 2266 i 2267. Ostatni z nich został bardziej dopracowany, akcentując zasadę: zgodnie z tradycyjnym nauczaniem Kościoła, kara śmierci może być dopuszczalna tylko wtedy, gdy jest ona jedynym dostępnym sposobem skutecznej ochrony ludzkiego życia przed niesprawiedliwym napastnikiem. Nowe wydanie Katechizmu z 1997 roku zawiera już wspomniane poprawki wprowadzone na życzenie Jana Pawła II.

Korekta paragrafu 2267 wprowadzona przez papieża Franciszka już nie tyle idzie w kierunku poważnego ograniczenia stosowania kary śmierci, ale jest apelem do jej całkowitej likwidacji. Czy zatem jest to rozwój doktryny, czy też zmiana nauczania kościelnego w sprawie kary śmierci? Niniejszą kwestię niech rozstrzygnie sam Czytelnik, anali-

zując trzy wspomniane paragrafy widniejące w Katechizmie Kościoła Katolickiego (KKK) w wersji pierwotnej z 1992 roku¹, wersji poprawionej z 1997 roku² i wersji najnowszej z 2018 roku zredagowanej na polecenie papieża Franciszka³.

KKK wersja pierwotna Jana Pawła II

2265 Uprawniona obrona może być nie tylko prawem, ale poważnym obowiązkiem tego, kto jest odpowiedzialny za życie drugiej osoby, za wspólne dobro rodziny lub państwa.

KKK wersja poprawiona Jana Pawła II

2265 Uprawniona obrona może być nie tylko prawem, ale poważnym obowiązkiem tego, kto jest odpowiedzialny za życie innych osób. Obrona dobra wspólnego wymaga, aby niesprawiedliwy napastnik został pozbawiony możliwości wyrządzenia szkody. Z tej racji prawowita władza ma obowiązek uciec się nawet do broni, aby odeprzeć napadających na wspólnotę cywilną powierzoną jej odpowiedzialności.

KKK wersja Franciszka (bez zmian)

2265 Uprawniona obrona może być nie tylko prawem, ale poważnym obowiązkiem tego, kto jest odpowiedzialny za życie innych osób. Obrona dobra wspólnego wymaga, aby niesprawiedliwy napastnik został pozbawiony możliwości wyrządzenia szkody. Z tej racji prawowita władza ma obowią-

¹ Polskie tłumaczenie Katechizmu (zatwierdzone przez Komisję Kurii Rzymskiej dla Katechizmu Kościoła Katolickiego): *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallottinum, Poznań 1994, s. 514-515.

² *Katechizm Kościoła Katolickiego*, II wydanie poprawione, Pallottinum, Poznań 2002, s. 524-525..

³ Cyt. za: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2018/08/02/0556/01209.html#polaccoarti> (odczyt: 4.08.2018).

zek uciec się nawet do broni, aby odeprzeć napadających na wspólną cywilną powierzona jej odpowiedzialności.

KKK wersja pierwotna Jana Pawła II

2266 Ochrona wspólnego dobra społeczeństwa domaga się unieszkodliwienia napastnika. Z tej racji tradycyjne nauczanie Kościoła uznało za uzasadnione prawo i obowiązek prawowitej władzy publicznej do wymierzania kar odpowiednich do ciężaru przestępstwa, nie wykluczając kary śmierci w przypadkach najwyższej wagi. Z analogicznych racji sprawujący władzę mają prawo użycia broni w celu odparcia napastników zagrażających państwu, za które ponoszą odpowiedzialność.

Pierwszym celem kary jest naprawienie nieporządku wywołanego przez wykroczenie. Gdy kara jest dobrowolnie przyjęta przez winowajcę, ma wartość zadośćuczynienia. Ponadto, kara ma na celu ochronę porządku publicznego i bezpieczeństwa osób. Wreszcie, kara ma wartość leczniczą; powinna - w miarę możliwości - przyczynić się do poprawy winowajcy [przyp. 38: Por. Łk 23, 40-43].

KKK wersja poprawiona Jana Pawła II

2266 Wysiłek państwa, aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się zachowań, które łamią prawa człowieka i podstawowe zasady obywatelskiego życia wspólnego, odpowiada wymaganiu ochrony dobra wspólnego. Prawowita władza publiczna ma prawo i obowiązek wymierzania kar proporcjonalnych do wagi przestępstwa.

Pierwszym celem *kary* jest naprawienie nieporządku wywołanego przez wykroczenie. Gdy kara jest dobrowolnie przyjęta przez winowajcę, ma wartość zadośćuczynienia. Poza ochroną porządku publicznego i bezpieczeństwa osób kara ma wartość leczniczą; powinna w miarę możliwości przyczyniać się do poprawy winowajcy.

KKK wersja Franciszka (bez zmian)

2266 Wysilek państwa, aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się zachowań, które łamią prawa człowieka i podstawowe zasady obywatelskiego życia wspólnego, odpowiada wymaganiu ochrony dobra wspólnego. Prawowita władza publiczna ma prawo i obowiązek wymierzania kar proporcjonalnych do wagi przestępstwa.

Pierwszym celem *kary* jest naprawienie nieporządku wywołanego przez wykroczenie. Gdy kara jest dobrowolnie przyjęta przez winowajcę, ma wartość zadośćuczynienia. Poza ochroną porządku publicznego i bezpieczeństwa osób kara ma wartość leczniczą; powinna w miarę możliwości przyczyniać się do poprawy winowajcy

KKK wersja pierwotna Jana Pawła II

2267 Jeśli środki bezkrwawe wystarczają do obrony życia ludzkiego przed napastnikiem i do ochrony porządku publicznego oraz bezpieczeństwa osób, władza powinna stosować te środki, gdyż są bardziej zgodne z konkretnymi uwarunkowaniami dobra wspólnego i bardziej odpowiadają godności osoby ludzkiej.

KKK wersja poprawiona Jana Pawła II

2267 Kiedy tożsamość i odpowiedzialność winowajcy są w pełni udowodnione, tradycyjne nauczanie Kościoła nie wyklucza zastosowania kary śmierci, jeśli jest ona jedynym dostępnym sposobem skutecznej ochrony ludzkiego życia przed niesprawiedliwym napastnikiem.

Jeżeli jednak środki bezkrwawe wystarczą do obrony i zachowania bezpieczeństwa osób przed napastnikiem, władza powinna ograniczyć się tylko do tych środków, ponieważ są bardziej zgodne z konkretnymi uwarunkowaniami dobra wspólnego i bardziej odpowiadają godności osoby ludzkiej.

Istotnie dzisiaj, biorąc pod uwagę możliwości, jakimi dysponuje państwo, aby skutecznie ukarać zbrodnię i unieszkodliwić tego, kto ją popełnił,

nie odbierając mu ostatecznie możliwości skruchy, przypadki absolutnej konieczności usunięcia winowajcy „są bardzo rzadkie, a być może już nie zdarzają się wcale” (przyp. 42: Jan Paweł II, enc. *Evangelium vitae*, 56].

KKK wersja Franciszka

2267 Wymierzanie kary śmierci, dokonywane przez prawowitą władzę, po sprawiedliwym procesie, przez długi czas było uważane za adekwatną do ciężaru odpowiedzialności na niektóre przestępstwa i dopuszczalny, choć krańcowy, środek ochrony dobra wspólnego.

Dziś coraz bardziej umacnia się świadomość, że osoba nie traci swej godności nawet po popełnieniu najcięższych przestępstw. Co więcej, rozposzechniło się nowe rozumienie sensu sankcji karnych stosowanych przez państwo. Ponadto, zostały wprowadzone skuteczniejsze systemy ograniczania wolności, które gwarantują należyłą obronę obywateli, a jednocześnie w sposób definitywny nie odbierają skazańcowi możliwości odkupienia win.

Dlatego też Kościół w świetle Ewangelii naucza, że „kara śmierci jest niedopuszczalna, ponieważ jest zamachem na nienaruszalność i godność osoby” [przyp. 1: Franciszek, Przemówienie do uczestników spotkania zorganizowanego przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, 11 października 2017: „L’Osservatore Romano” (13 października 2017), 5.], i z determinacją angażuje się na rzecz jej zniesienia na całym świecie.

Opracował: Jan Mazur *OSPPE*

THE DEATH PENALTY ACCORDING TO THE CATECHISM

Abstract

Pope Francis instructed to change the paragraph 2267 of the Catechism of the Catholic Church. From a moral point of view, he considered the death penalty unacceptable. Here is the current content of the paragraph:

Recourse to the death penalty on the part of legitimate authority, following a fair trial, was long considered an appropriate response to the gravity of certain crimes and an acceptable, albeit extreme, means of safeguarding the common good.

Today, however, there is an increasing awareness that the dignity of the person is not lost even after the commission of very serious crimes. In addition, a new understanding has emerged of the significance of penal sanctions imposed by the state. Lastly, more effective systems of detention have been developed, which ensure the due protection of citizens but, at the same time, do not definitively deprive the guilty of the possibility of redemption.

Consequently, the Church teaches, in the light of the Gospel, that “the death penalty is inadmissible because it is an attack on the inviolability and dignity of the person” [cf. Francis, *Address to Participants in the Meeting organized by the Pontifical Council for the Promotion of the New Evangelization*, 11 October 2017: *L'Osservatore Romano*, 13 October 2017, 5] and she works with determination for its abolition worldwide.